

[K. Axel Nielsen.]

det lovforslag, som kommissionen har udarbejdet, og som her er fremsat.

Baggrunden for kommissionens nedsættelse var bestemmelserne om statens forkøbsret til visse ejendomme i statshusmandsloven af 9. juni 1948 og bestemmelserne i loven om landbrugsejendomme om jordafståelse til staten, når mere end to landbrugsejendomme kommer på samme ejers hånd.

De ved disse to love skabte muligheder for jorderhvervelse til staten til brug ved nye landbrugsejendommers oprettelse eller til supplerende af for små ejendommers jordtillæg får i praksis ikke anvendelse på de ejendomme, der tilhører stiftelser, institutioner o. lign., fordi statens ret til jorderhvervelse først kommer frem ved ejendommens overdragelse, og fordi netop disse ejendomme så godt som aldrig kommer i handelen.

Forholdet er endvidere det, at mange fundatsbestemmelser, oprettelsesbreve m. v. udtrykkelig indeholder forbud mod salg af jord, og efter den bestående lovgivning er der derfor ikke store muligheder for, at jord tilhørende stiftelserne mere kan komme under udstykning. Som kommissoriet var affattet, var det jord tilhørende fideikommissier, stiftelser o. lign., kommissionen skulle beskæftige sig med.

Under arbejdet i kommissionen opstod der tvivl om, hvorvidt jord tilhørende aktieselskaber faldt ind under kommissoriet. Et af kommissionen til landbrugsministeriet stillet spørgsmål herom blev imidlertid i overensstemmelse med kommissionsflertallet opfattelse besvaret bekræftende. For jord tilhørende aktieselskaber gør sig nemlig også det forhold gældende, at den sjældent kommer ud i omsætningen, eller at omsætning i hvert fald ikke registreres, idet ejerskifte finder sted ved overdragelse af aktier.

Der er et andet forhold, man i denne forbindelse bør have for øje, nemlig at man ved overdragelse af landbrugsejendomme til et aktieselskab kan gøre forkøbsretten, også ved første overdragelse, illusorisk, idet man blot kan sætte købesummen tilstrækkelig højt, så statens jordlovsudvalg ikke har mulighed for at købe. En sådan prisfastsættelse får blot den virkning, at aktierne

ikke er deres pålydende værd; men er aktionærene f. eks. den tidligere ejer og hans nærmeste pårørende, kan de være så nogenlunde ligeglade hermed. Den tidligere ejer har ved transaktionen — altså efter den gældende lovgivning — for tid og evighed ført den pågældende ejendom uden for statens forkøbsrets rækkevidde. Det blev i kommissionen oplyst, at sådanne overdragelser har fundet sted.

En lovgivning på det her omhandlede område har to formål: for det første at søge jord, der allerede tilhører sammenslutninger og institutioner, inddraget under udstykningen og for det andet at forhindre, at jord ved overdragelse til sammenslutninger og institutioner i fremtiden holdes uden for den udstykningsmulighed, som lovgivningen indeholder for jord i personligt eje.

Det første af disse formål søges opnået ved det foreliggende lovforslags sidste to afsnit, der dels bestemmer, at statens jordlovsudvalg skal undersøge, om egnet jord tilhørende sammenslutninger eller institutioner kan erhverves for en rimelig pris, dels giver mulighed for at yde et mere værdifast vederlag for jorden end kontante penge, dels ophæver fundatsers, vedtægters eller lignendes forbud mod salg af jord, dels endelig under visse betingelser skaber mulighed for anden mere værdifast anbringelse af de ved salg frigjorte midler, selv hvor fundats eller vedtægter hindrer en sådan anbringelse.

Bestemmelsen er en opfordring, en fristelse, for sammenslutninger og institutioner til at skille sig af med landbrugsjord, der egner sig til udstykning; men om nogen lader sig friste, sætter jeg et stort spørgsmålstegn ved. Efter min opfattelse, som jeg også har gjort gældende i kommissionen, vil statens jordlovsudvalg ikke få tilbudt ret megen jord, som nu tilhører institutioner og sammenslutninger. Skal noget af denne jord udstykkes, er der formentlig kun én vej at gå, nemlig ekspropriationsvejen.

Der har imidlertid ikke kunnet skabes flertal i kommissionen for at gå denne vej, og der kan formentlig heller ikke i folketinget skabes flertal herfor. Nu må vi se, hvis lovforslaget gennemføres i den skikkelig, hvori det er fremsat, om denne del af lovforslaget kommer til at virke efter